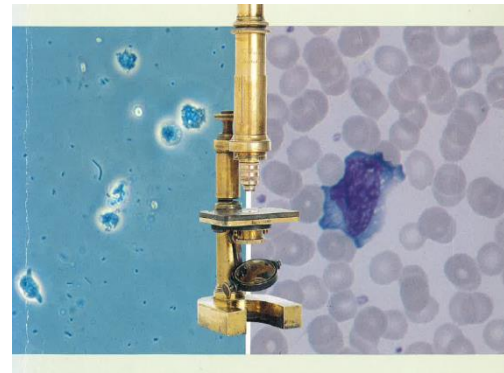

Urinmikroskopi i almen praksis

Sanne Malig og Sisse de Siqueira
Bioanalytikerundervisere

Flemming Schønning Rosenvinge
Overlæge

Klinisk Mikrobiologisk Afdeling
OUH

Urinvejsinfektion i almen praksis

- 2-5% af alle henvendelser i almen praksis
- Cystitis:
 - Dysuri
 - Pollakisuri
 - Evt. feber
 - Uklar og evt. blodig urin
 - Børn: Feber, mavesmerter, opkastninger, dårlig trivsel etc.
- Komplikationer:
 - Ascenderende UVI (især akut pyelonephritis)
 - Sepsis

Urinvejsinfektion

definitioner

- **Akut ukompliceret bakteriel cystitis**
 - Bakteriuri + symptomer
- **Kompliceret UVI**
 - Bakteriuri + symptomer
 - Børn
 - Mænd
 - Gravide
 - Sten, afløbshindring, misdannelser etc.
 - Kroniske sygdomme
 - Recidiverende UVI
 - Ascenderende UVI
 - IKKE alle postmenopausale kvinder
- **Asymptomatisk bakteriuri (ikke UVI)**
 - Signifikant bakteriuri uden symptomer (20% af kvinder og 10% af mænd > 65 år)

Akut uretralt syndrom:
Urinvejsinfektion
chlamydia, herpes, candida,
gonore, østrogenmangel,
irritation, kuldeeksposition etc.
(UVI med $< 10^5$ bakterier pr.ml.)

Klinik

50% med symptomer på UVI har ikke signifikant bakteriuri

Stiks

AP

Mikroskopi

Dyrkning

Dyrkning og resistensbestemmelse

Akut ukompliceret cystitis

Kompliceret UVI

KMA

Identifikation og resistensbestemmelse

Urinvejsinfektion

Diagnostik- Prøvetagning

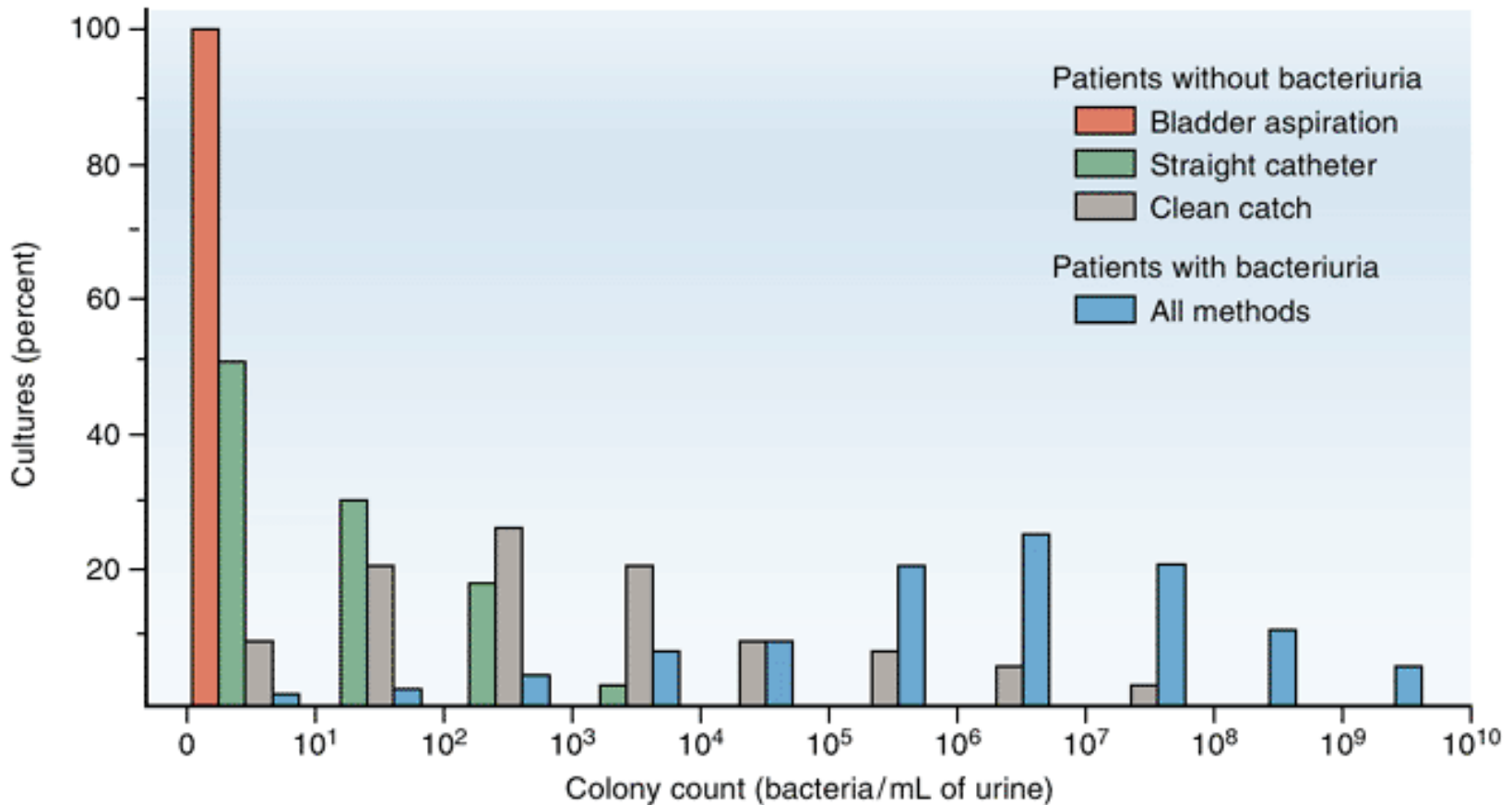
- Morgenurin – eller mindst to timer siden sidste vandladning
- Midtstråleurin
- Afvaskning er ikke nødvendig
- Engangsbæger ved undersøgelse i praksis (undersøges straks eller opbevares ved 5°C)
- Borsyreglas hvis forsendelse til KMA

Urinvejsinfektion

Diagnostik- Prøvetagning

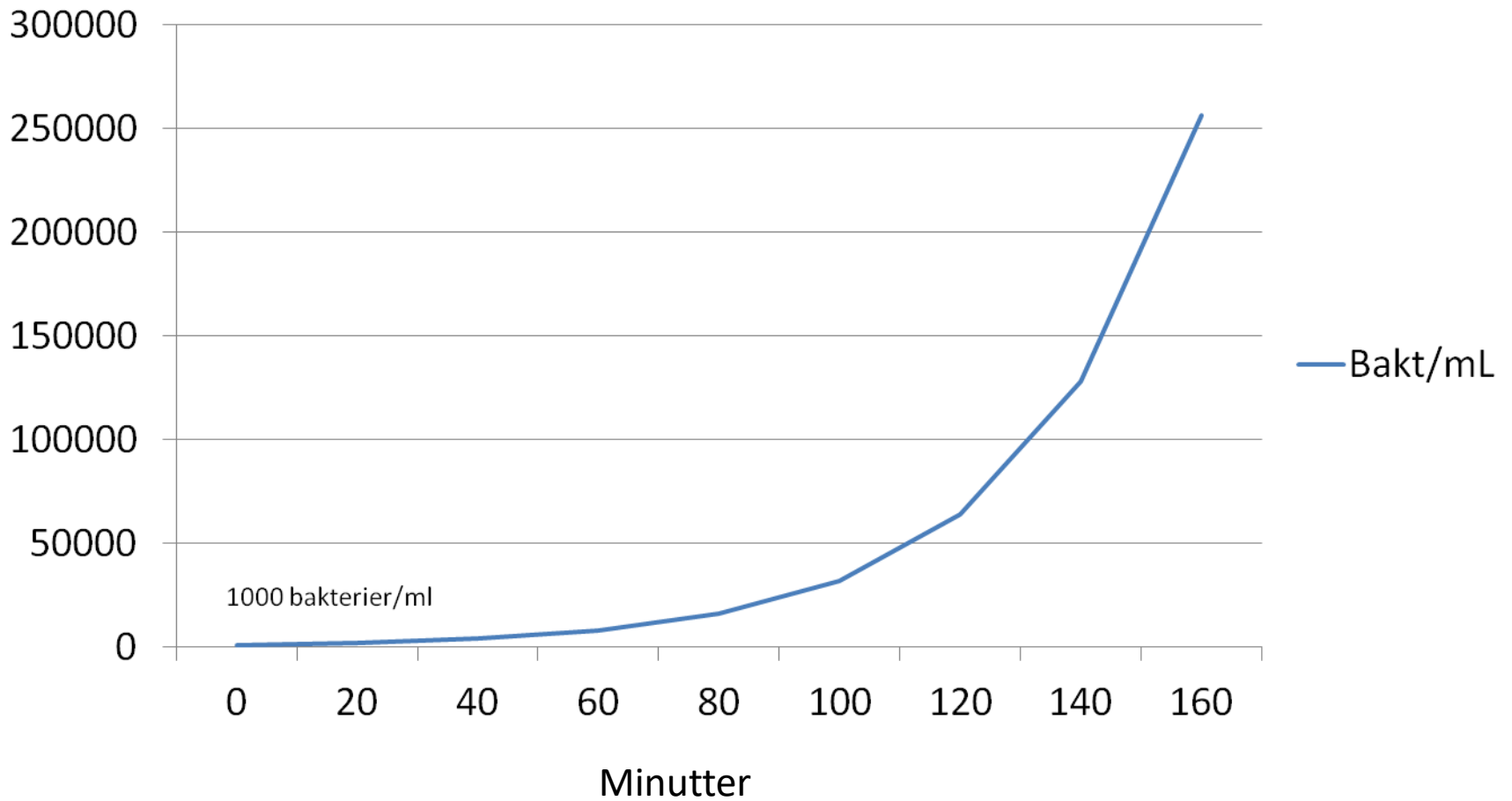
Kass' kriterier for urinvejsinfektion

Schaechter

Bakt/mL

- Diagnosen UVI kan ikke stilles på klinik alene – diagnostik er nødvendig
- Fund af bakterier i en urinprøve betyder ikke UVI
- Man må ikke tage prøver på patienter uden symptomer (men enkelte undtagelser)
- Man må ikke behandle asymptomatisk bakteriuri (men enkelte undtagelser)
- Forkert prøvetagning, -opbevaring og -transport giver falsk positive resultater

Urinvejsinfektion

diagnostik- stiks

- Glucose
- Ascorbic Acid
- Ketones
- Protein
- pH-Value
- Blood
- Nitrite
- Leukocytes
- Specific Gravity
- Bilirubin
- Urobilinogen

Nitritpåvisning er specifik men ikke sensitiv

Evt. negativ ved hyppig vandladning (2 timer)

Negativ ved gram-positive kokker

Nitrit	Leukocytter	Resultat
0	0	Næppe UVI (kan være falsk negativ)
+	0	Bakteriuri – måske UVI?
0	+	Ca. 50% har UVI
+	+	Stor sandsynlighed for UVI

Leukocyt påvisning er meget uspecifik men rimelig sensitiv

Leukocytter kan ved en række forskellige tilstande bl.a. chlamydiainfektion, sten i urinveje, tumores, kemisk irritation

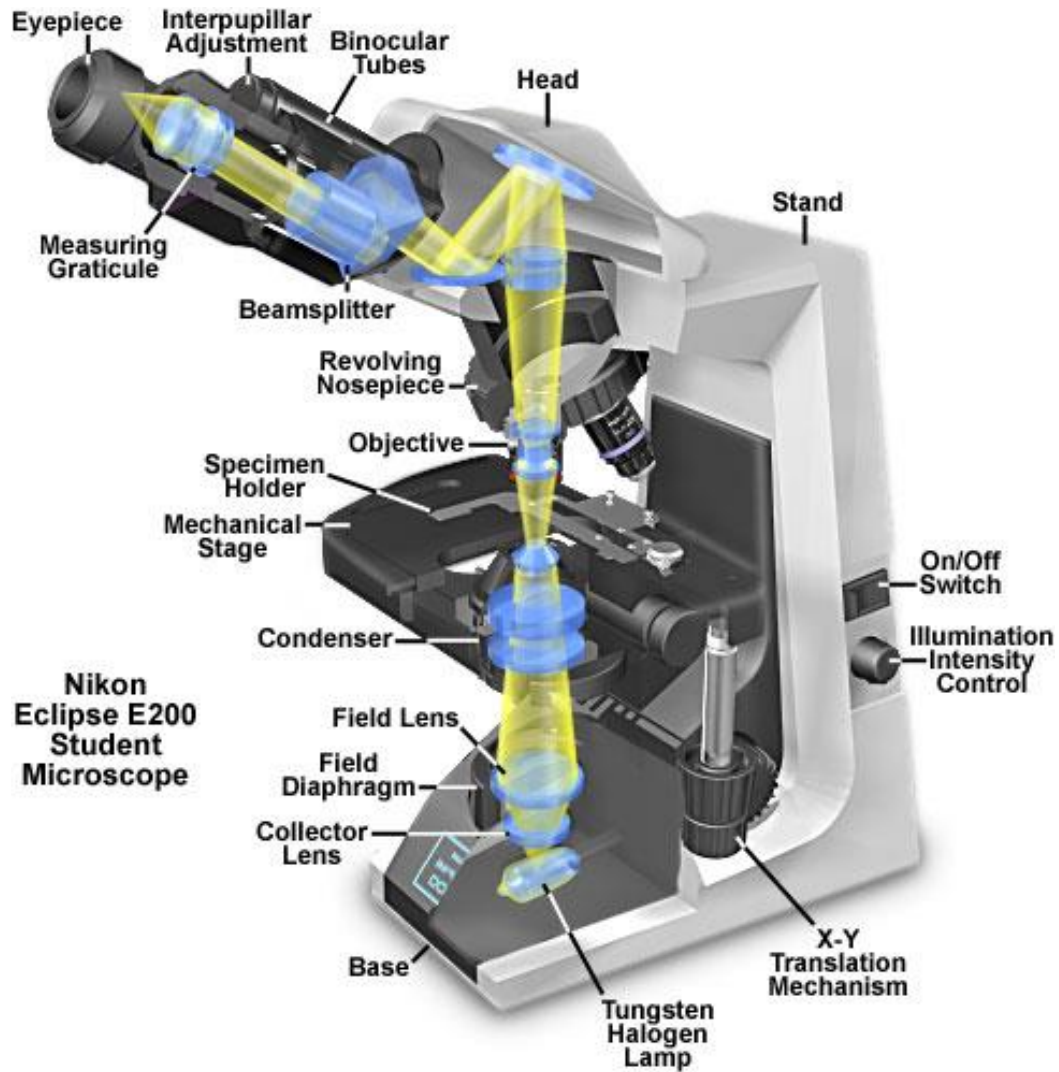
Urinmikroskopi

procedure

- Fasekontrastmikroskopi ved 400x
- Frisk urin (ingen centrifugering)
- Kapillærrør + Objektglas + Dækglas

- Se efter leukocytter og bakterier (+ epitelceller, erythrocytter mm)
- 20 synsfelter

Mikroskop

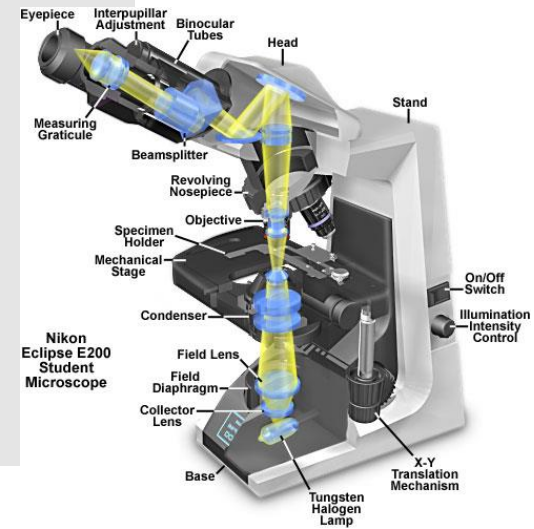
Mikroskop

KÖHLER INDSTILLING

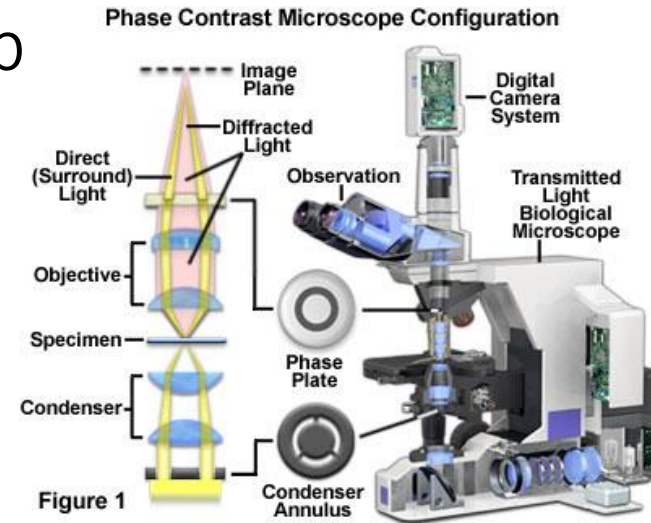
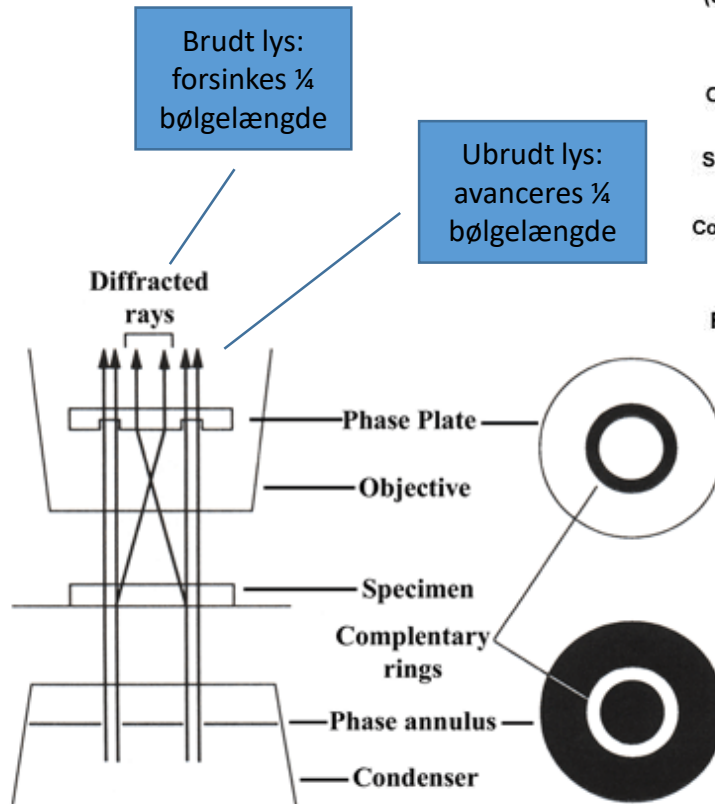
Hvis det mikroskop, der er anskaffet, har mulighed for manuel indstilling, er dette den korrekte fremgangsmåde.

1. Stil skarpt med 10 x objektiv på præparatet.
2. Luk lysfeltblænden og aperturblænden, så lysfeltblænden ses tydeligt i synsfeltet.
3. Indstil kondensor-højden så lysfelt-blændens rand tegner helt skarpt.
4. Med kondensorens centreringsskruer bringes lysfeltet nu ind i centrum af synsfeltet.
5. Lysfeltblænden skal åbnes, så den næsten når kanten af synsfeltet.
Efterkontroller og juster, at den følger kanten nøjagtigt.
6. Lysfeltblænden skal åbnes yderligere, så den netop passerer randen af synsfeltet.
7. Fjern det ene okular (aperturblændens bevægelse kan da ses) og åbn aperturblænden så meget, at ca. 3/4 af synsfeltet er belyst.

Hvis mikroskopet ikke har præcentrerede lamper, så vil første punkt i Köhlers indstilling være at centrere lampens filament.

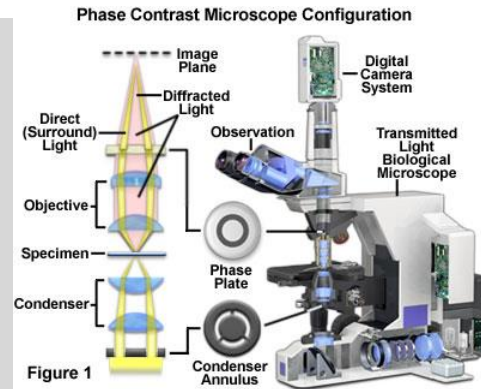
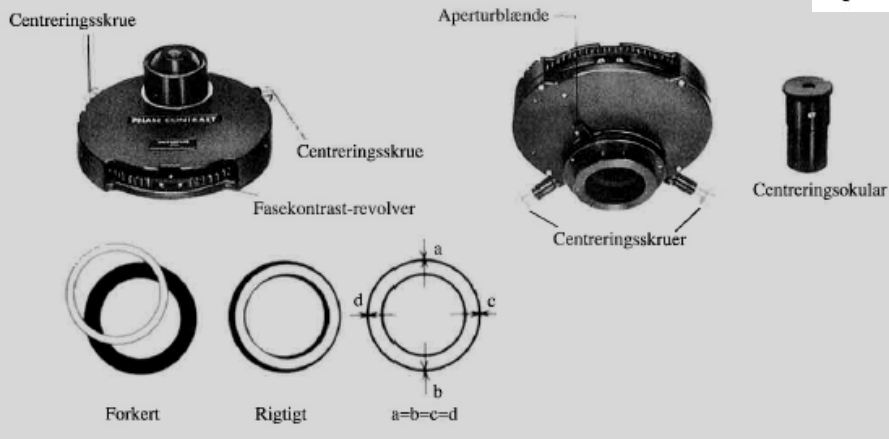
Fasekontrast mikroskop

Fasekontrast mikroskop

FASE-KONTRAST INDSTILLING

1. Åbn aperturbælnden helt og stil skarpt med 10 x fase - kontrastobjektiv.
 2. Stil fase-kontrast-kondensoren på 10 x.
 3. Fjern et af okularerne fra tubus og isæt centreringsokulalet (CT-okulalet).
 4. Med CT-okulalet indstilles skarpt på de to fase-ringe, en lys og en mørk.
 5. Med centreringsskruerne centrerer den lyse ring, således at den dækker den sorte ring (se tegning).
 6. CT-okulalet fjernes og mikroskopets okular genindsættes.
Kontroller/juster for hvert fase-objektiv der benyttes.
- Husk at tallet på fase-kondensator altid skal svare til objektiv-forstørrelsen.

Urinmikroskopi

- UVI er en hyppig problemstilling
- Simpel og hurtig undersøgelse
- Billig
- Kan udføres mens patienten venter
- Rimelig sensitivitet ($\geq 10^5$).
- God specificitet (hvis man kan)
- Den bakteriologiske ætiologi kan vurderes

Urinmikroskopi resultat

Pyuri

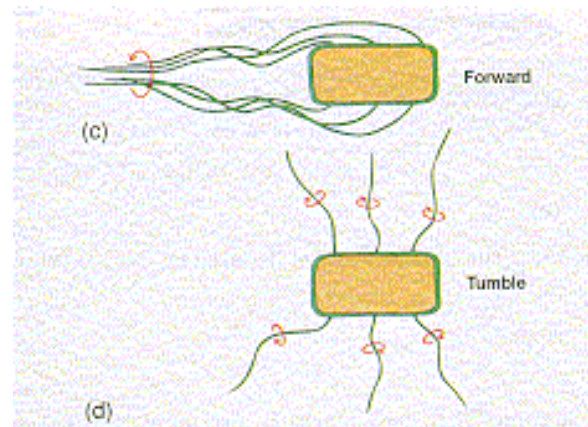
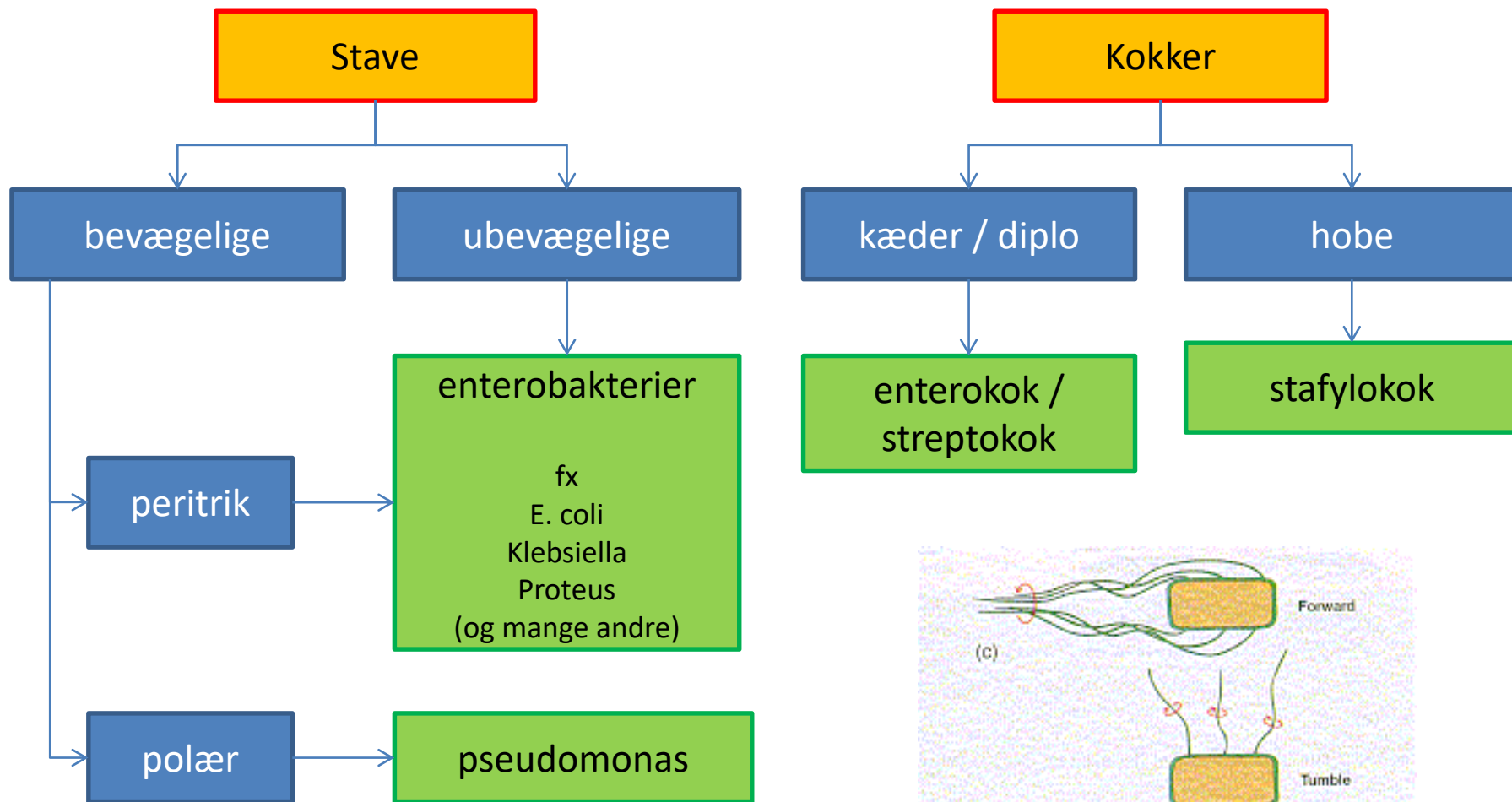
	Leukocytter /synsfelt	Bakterier og svampe /synsfelt
Nok UVI	≥ 1	≥ 1
Måske UVI	≥ 1	< 1
Bakteriuri - Næppe UVI	< 1	≥ 1
Næppe UVI	< 1	< 1

$\geq 10^5$ bakt/mL

10e6 : 10 pr. synsfelt
10e5 : 1 pr. synsfelt
10e4 : 1 pr. 10 synsfelter
10e3 : 1 pr. 100 synsfelter

Leukocytter går til grunde i løbet af en time

Urinmikroskopi resultat

Skema til tolkning af mikroskopi

Tabel 1 / Bakteriernes morfologi og naturlige resistensmønstre (fra Højbjerg et al: Mikrobiologisk diagnostik i almen praksis – en praktisk vejledning, Urinvejsinfektioner. Fluor vaginalis. Leo Pharma Nordic 2010 (4)).

Morfologi <i>*) Bakteriernes flageller (svingtråde) ses ikke ved mikroskopi</i>	Eksempler på bakterieart	Naturligt resistensmønster (resistens kan dog udvikles for et eller flere stoffer)
Peritrikt bevægelig stav (tumbler, slår kolbøtter)	 • <i>E. coli</i>	Følsom for sulfonamid, ampicillin og mecillinam
Ubevægelig stav	 <i>Klebsiella</i>	Følsom for sulfonamid og mecillinam, altid resistent for ampicillin
Polært bevægelig stav (hurtige bevægelser i lige linje som en raket eller en skøjteløber)	 <i>Pseudomonas</i>	Resistent for de almindelige perorale antibiotika, ses ofte ved afløbshindring, blærekateter eller kompliceret UVI
Kokker i kæde (kokker bevæger sig ikke)	 Enterokokker	Følsom for ampicillin og nitrofurantoin, intermedært følsom for trimetoprim, altid resistent for sulfonamid og mecillinam
Kokker i hobe Meget små, ligner næsten »grums« (kokker bevæger sig ikke)	 Stafylokokker	Følsom for sulfonamid, altid resistent for mecillinam, de fleste stammer har erhvervet resistens for ampicillin
Gærceller meget større end bakterier, evt. med knopskydning (gærceller bevæger sig ikke)	 <i>Candida</i> -arter	Resistent for antibiotika, ses ved blærekateter og afløbshindring, kan være slutresultat af talrige antibiotikakure
Stave, kokker og evt. gærceller	 Blandingsflora	Ses ved blærekateter og afløbshindring
	 Tilblanding	Dårlig prøvetagning med tilblanding af bakterier fra hud eller slimhinder

Mecillinam
Nitrofurantoin
Trimethoprim
Sulfonamid

Ampicillin
Nitrofurantoin

Nitrofurantoin
Trimethoprim
Sulfonamid

Urinmikroskopi

resultat

0-1 pr. synsfelt

Lille kerne, stort cytoplasma
Kommer ofte fra uretra, vagina
eller genitalia externa

epitelcelle

Normal urin

slimtråd

Slimtråde er et normalt fund

blæreepitelceller

Blæreepitelceller er mindre end epitelceller fra vagina og uretra

2-4 x størrelsen af en leukocyt

Højt antal kan bl.a. ses ved cystitis og neoplasi.

Normal urin

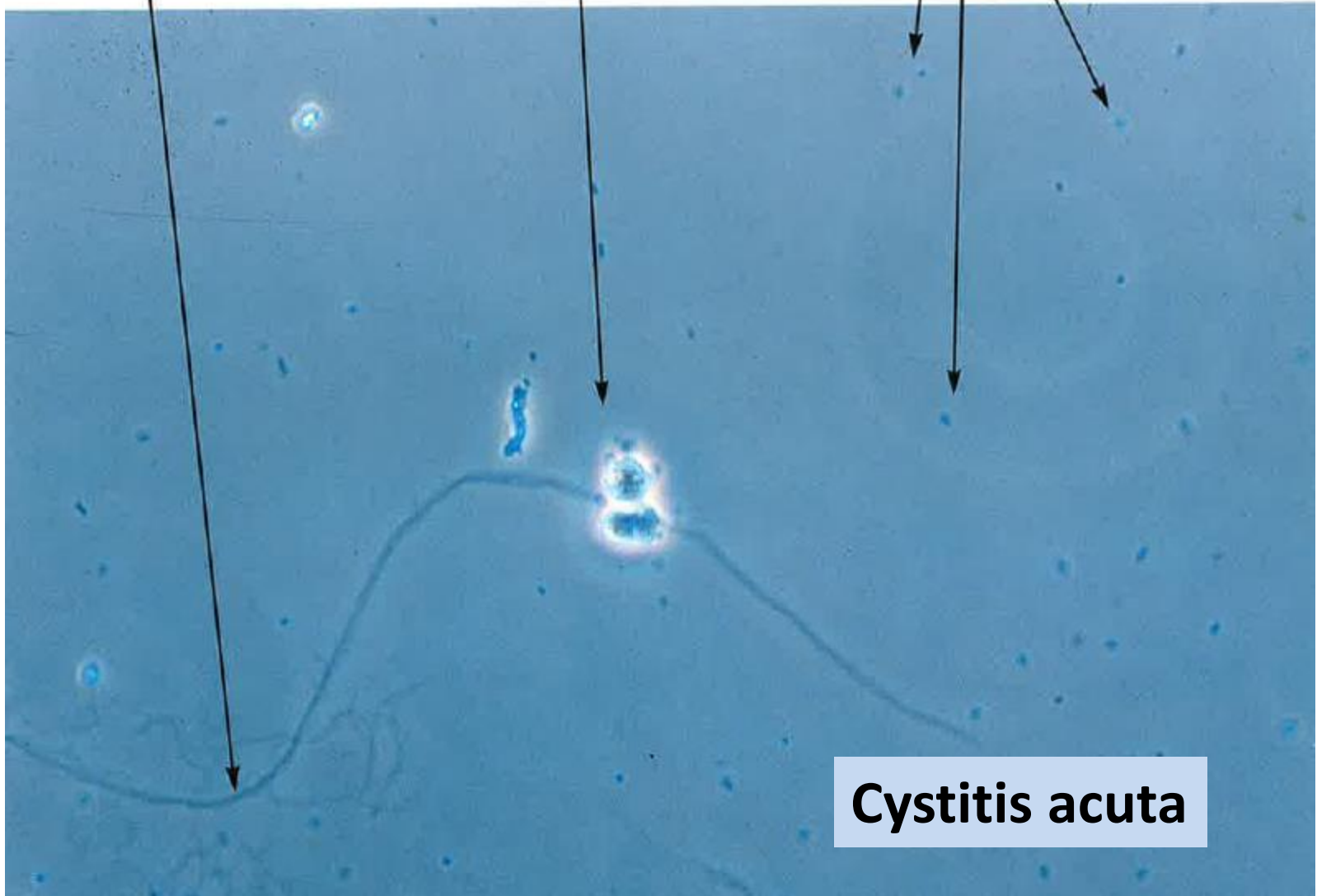
slimtråd

leucocyter

bakterier

Pyuri

> 10e5 /ml

Cystitis acuta

clue cell

bakterier

artefakt

leucocyter

Vaginal kontaminering

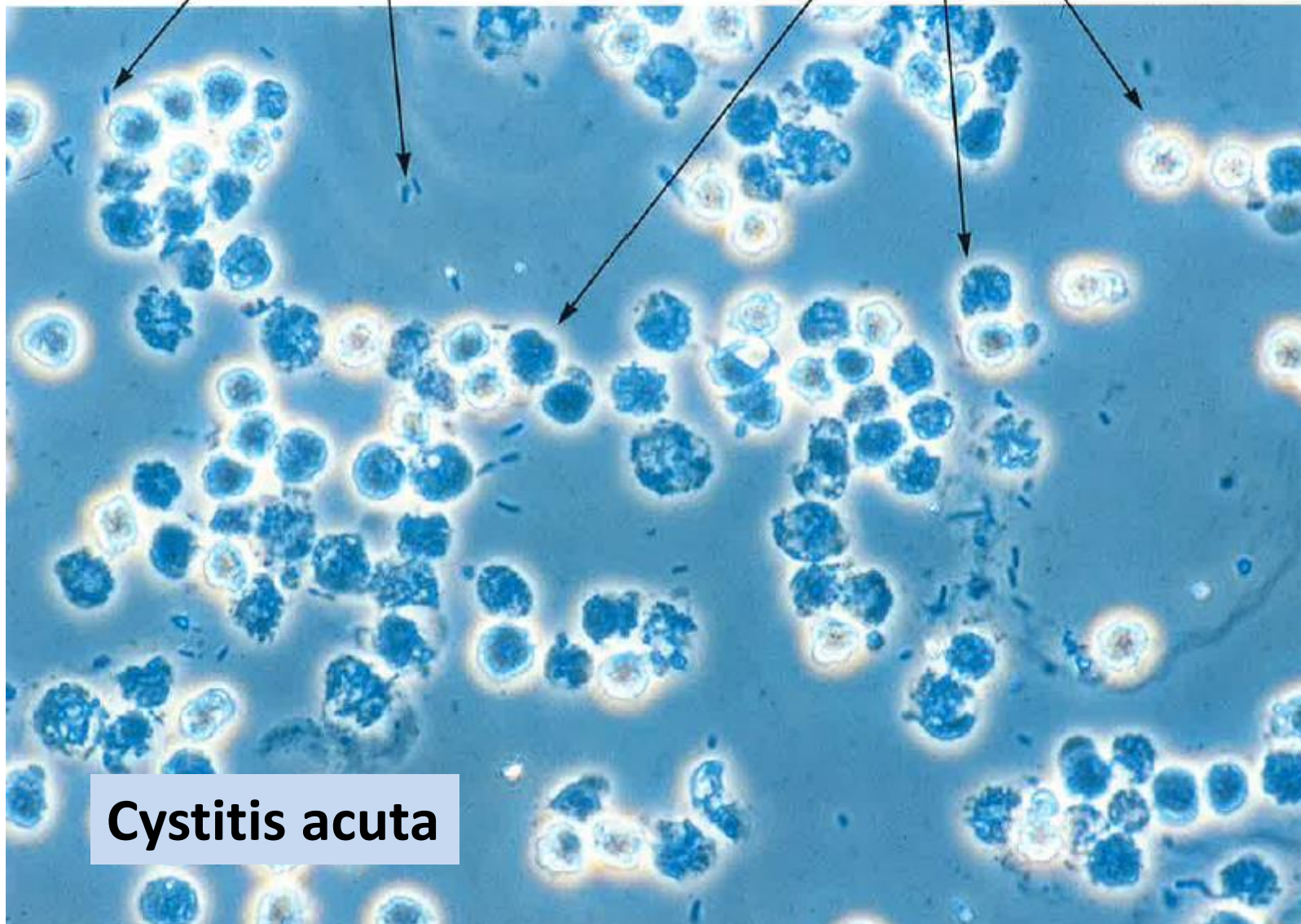
Prøven bør gentages

bakterier (stave)

"klæber" til leukocyterne

leucocyter

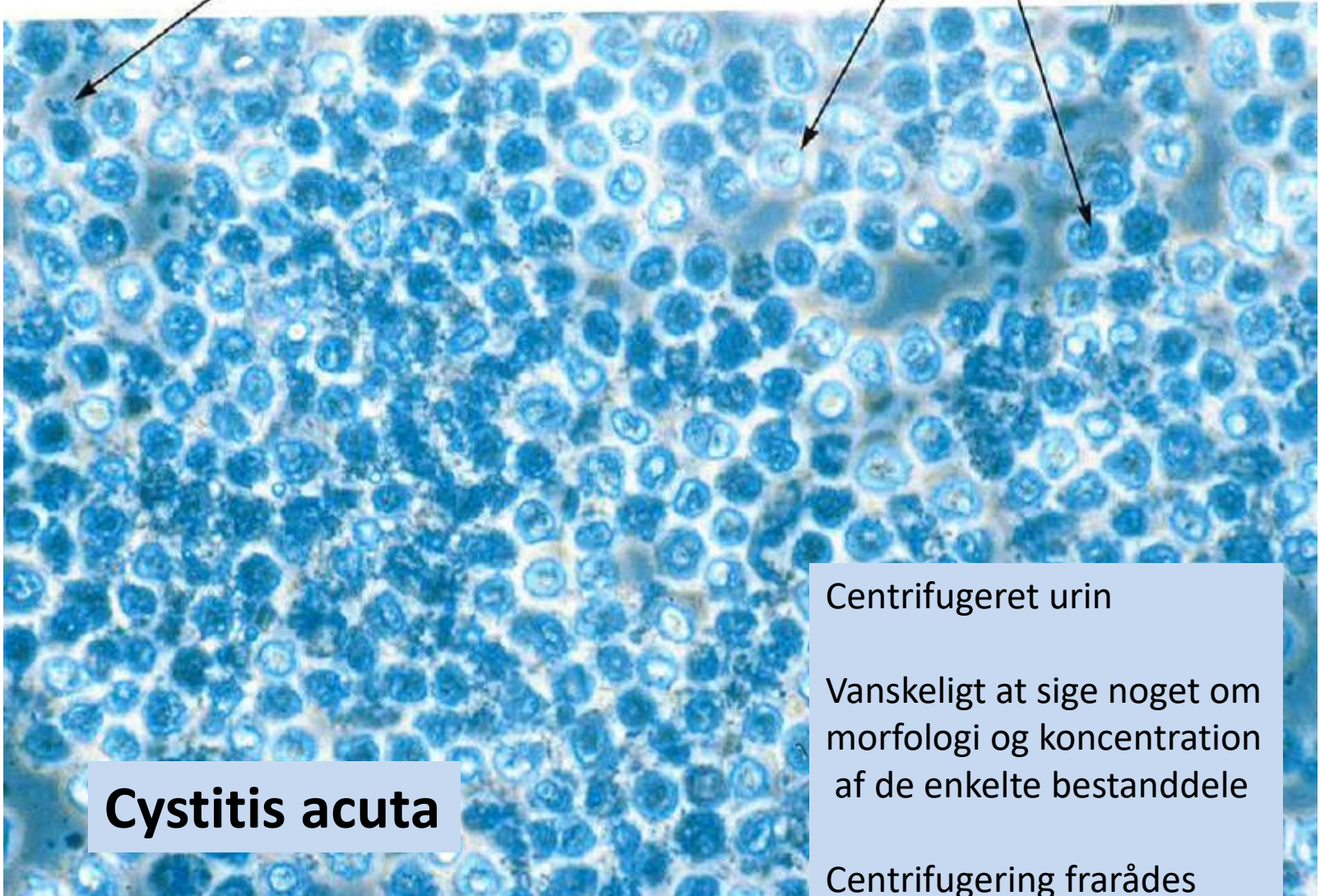
Varierende morfologi

Cystitis acuta

bakterier

leucocyter

Cystitis acuta

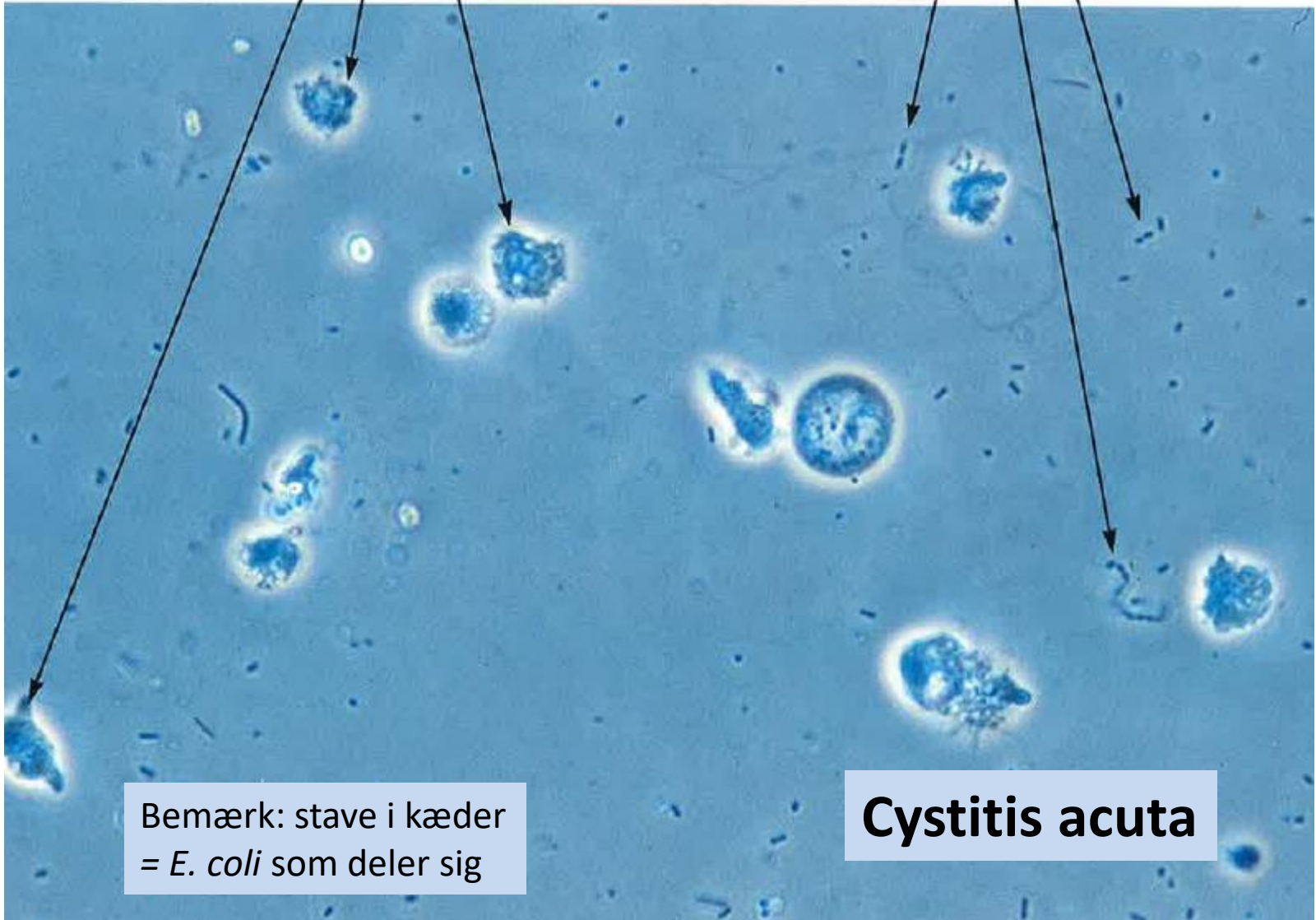
Centrifugeret urin

Vanskeligt at sige noget om morfologi og koncentration af de enkelte bestanddele

Centrifugering frarådes

leucocyter

bakterier

Bemærk: stave i kæder
= *E. coli* som deler sig

Cystitis acuta

leucocyter

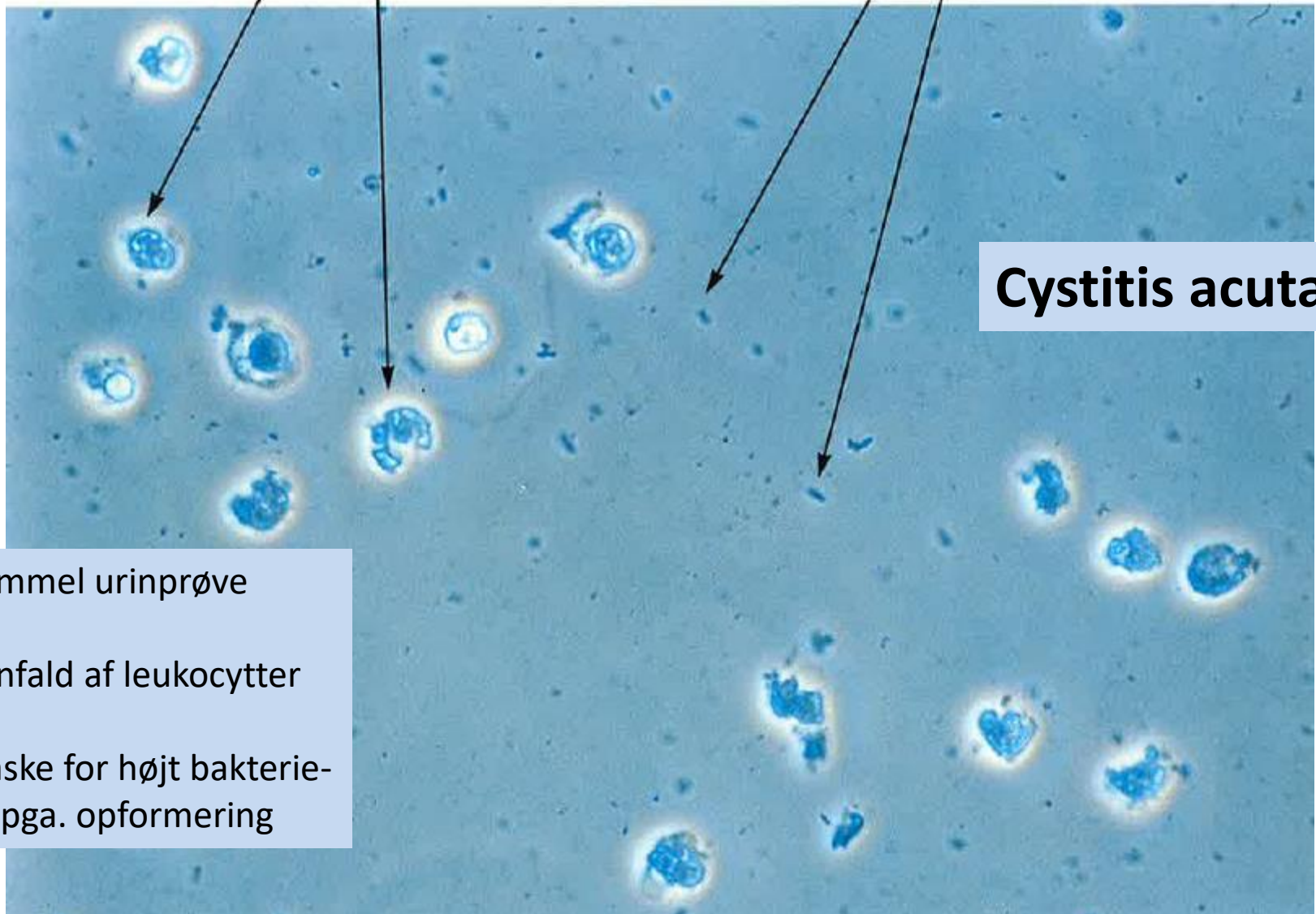
bakterier

Cystitis acuta

Gammel urinprøve

Henfald af leukocyter

Måske for højt bakterie-
tal pga. opformering

leucocyter

bakterier

erythrocyter

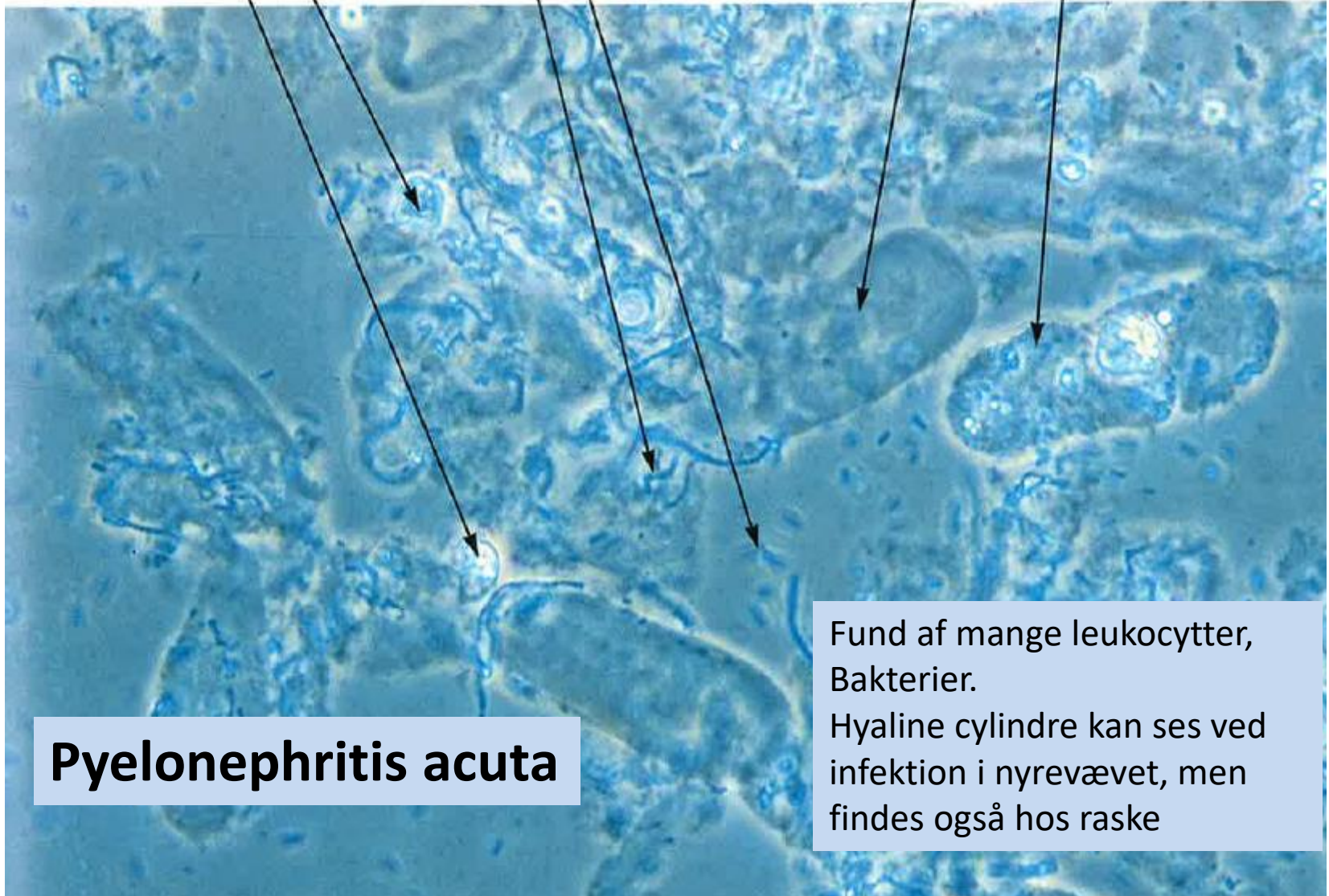
Cystitis acuta

Hæmorrhagisk cystitis
Erythrocytter er mindre end
leukocytter og er kerneløse

leucocyter

bakterier

hyaline cylindre

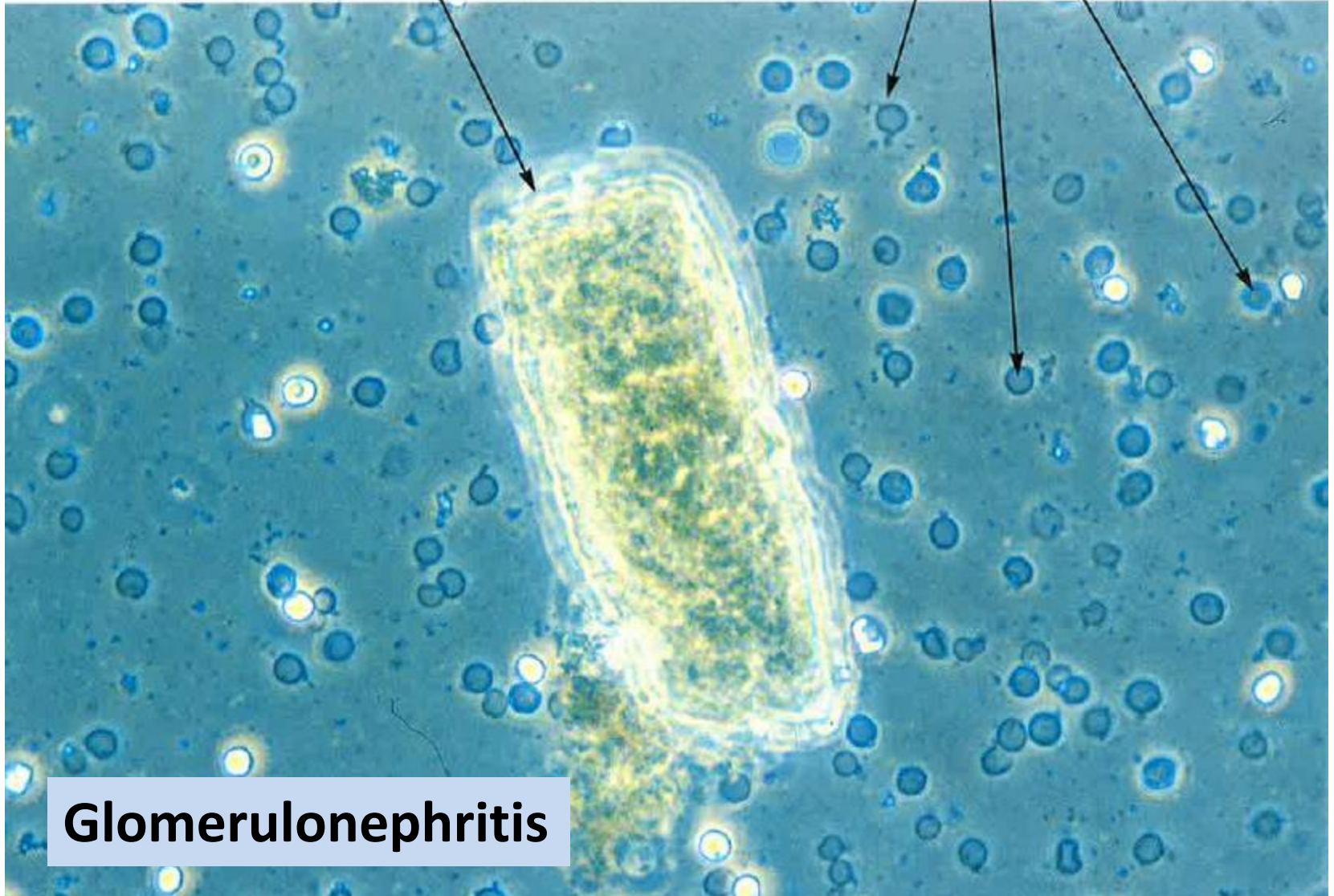
Pyelonephritis acuta

Fund af mange leukocyter,
Bakterier.

Hyaline cylindre kan ses ved
infektion i nyrevævet, men
findes også hos raske

erythrocyt cylinder

erythrocyte

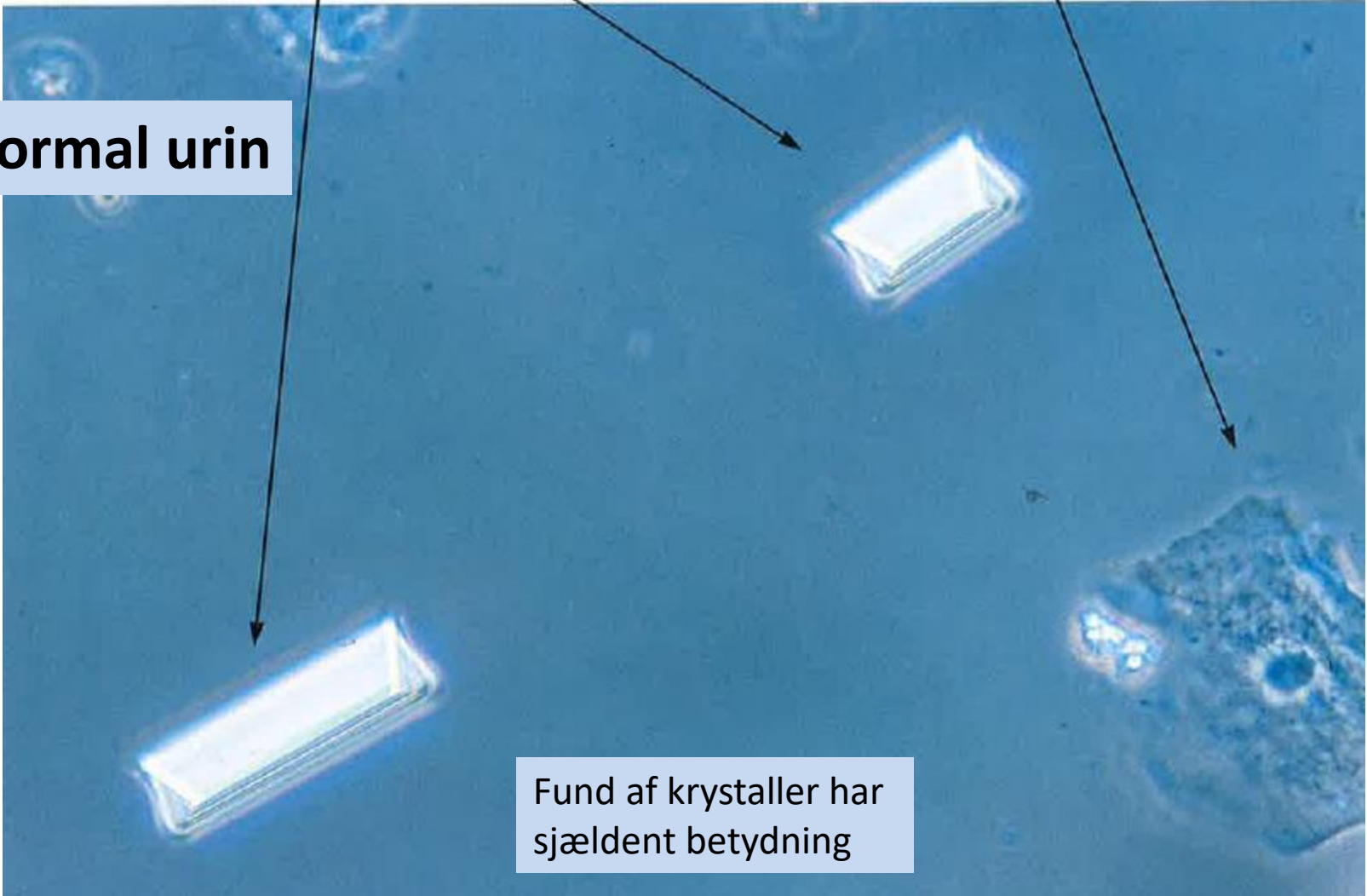

Glomerulonephritis

phosfat krystaller

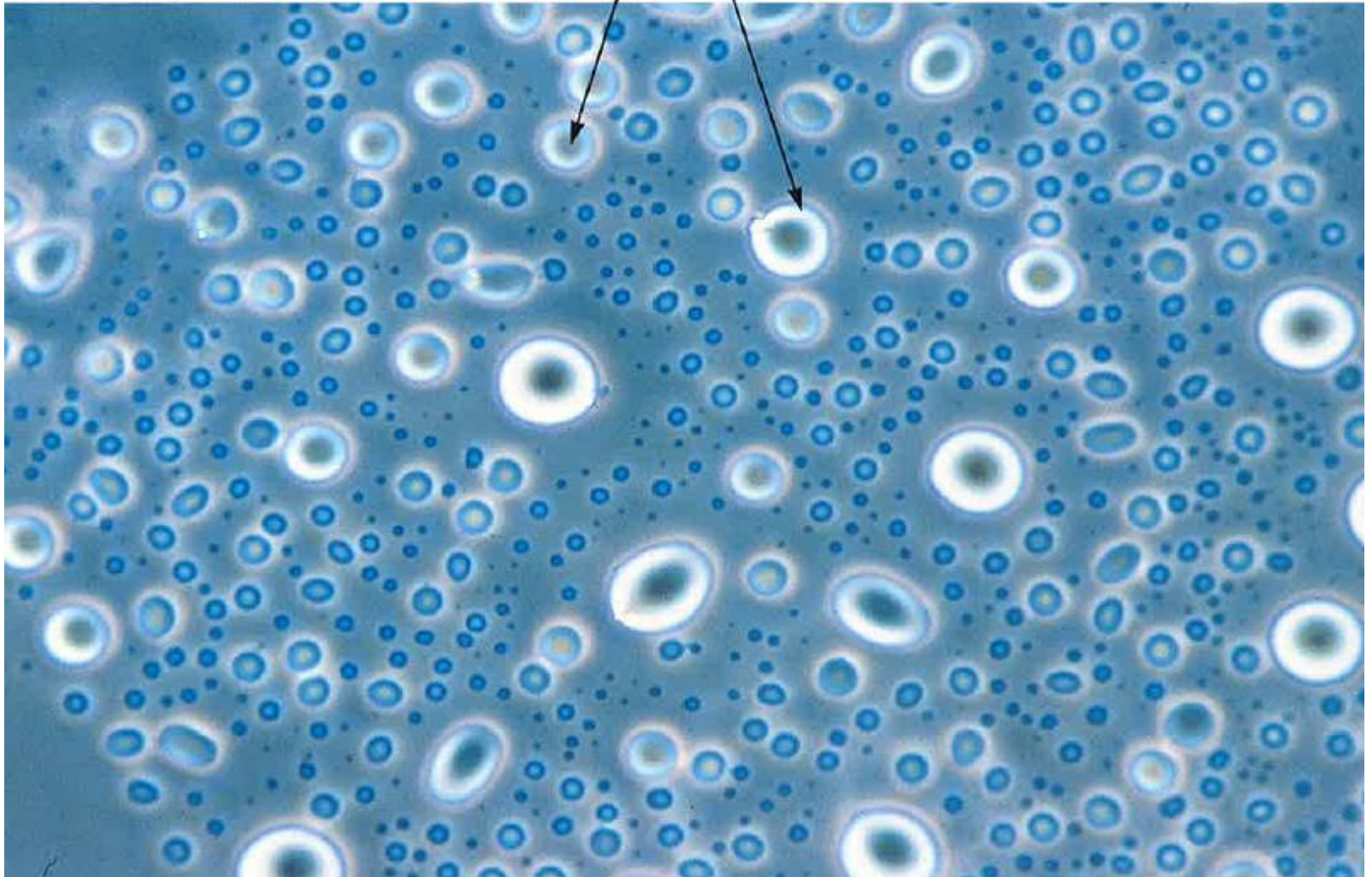
epitelcelle

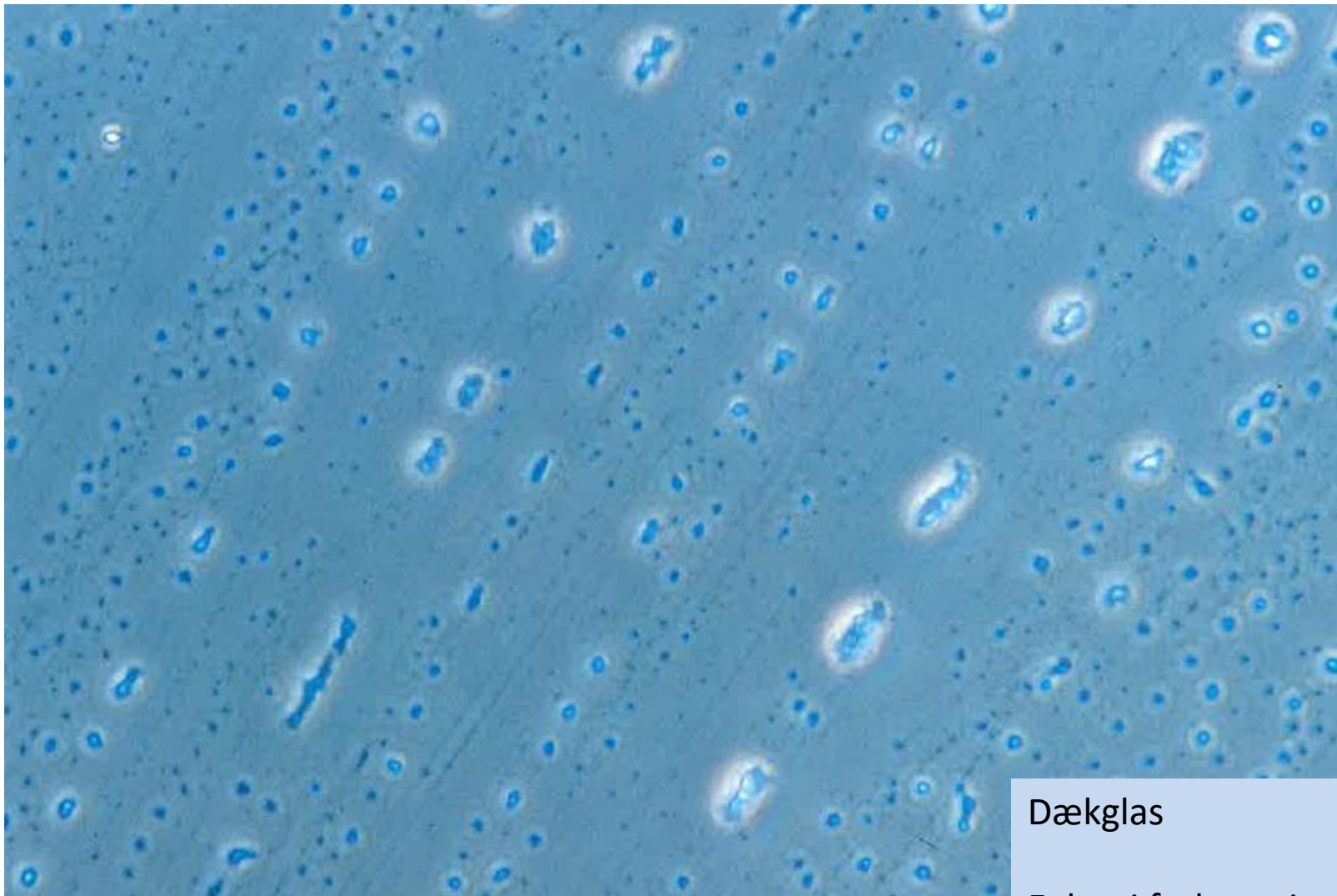
Normal urin

Fund af krystaller har sjældent betydning

luftblærer

Dækglas

Fokus i forkert niveau

bakterier

glasskår (artefakt)

